

〔報告〕

オスマン朝末期新聞広告記事に見るカント歌手たちの 演奏活動

松本 奈穂子*

- I. はじめに
- II. カント歌手たちの演奏活動広告記事
- III. おわりに

I. はじめに

オスマン朝末期には宮廷を中心に発展したオスマン音楽（トルコ古典音楽）や、19世紀にオスマン宮廷においても正式な教育が導入されはじめた西洋音楽とそれらの折衷スタイルなど、多彩な音楽活動が展開されていた。カントはオルタオユヌの上演時に不可欠の演目である（永田2006, 永田；江川2015）。劇団所属の人気女優たちが歌う世俗歌謡で、彼女たちを目当てに上演に殺到する人々も多かった。当時のオルタオユヌ上演ポスターには、カント歌手たちの名前が、花やりボンで縁取りされ、強調されて目立つように記載されている。新聞の興行関連広告記事においても、カントというジャンル名や、ときにはカント歌手の名前も記載されることがある。本稿では、これらのうち、カント歌手の名前が記載されている広告記事に焦点をあてる。

II. カント歌手たちの演奏活動広告記事

表1は、1880年代から1910年代にかけて発刊された新聞のうちカント歌手名が記載されている記事の一部を抜粋したものである。カントやデュエット、カルテットというジャンル名のみでの記載や、カントの固有タイトルが含まれているものも多数あるのだが、本稿では歌手名に焦点をあてたため、割愛している。また、カントは上述のように、オルタオユヌ上演時に欠かせない演目であるが、同時にカラギョズ芝居やインジェ・サズの公演時にも歌われることがあるのだが¹⁾、これらも本表では割愛した。カント歌手名が見える新聞広告は1880年代には散見されはじめるようである。

受理日2018年11月28日
*教養学部芸術学科准教授

カント歌手の花形はなんといっても、ペルーズ Peruz (1866-1920) とシャムラム Şamram (1871-1955) である。彼女達の名前の他、広告記事に頻出するのはヴィクトリア Viktoria, エレニ Eleni, ヴィルジニ Virjini, マリ Mari, アメリヤ Amelya らである。

ブランシュ Blanş という名も散見されるのだが、1920年前後に盛んに活動するブランシュと同一人物であるかどうかは現時点では不明である。

カント歌手は女性役者たちのみではなく、男性役者たちも担当する。上述の女性歌手たちとデュエットなどで共演する男性歌手としては、トドリ・エフェンディ Todori Efendi などが代表的である。

主催者みずから歌うことも多く、ハサン Hasan やナーシド・ベイ Naşid Bey らの名はたびたび登場する。表1には含めなかったが、とりわけ、1910年代、デュエットやカルテットなどの形式が流行すると、ナーシド・ベイ率いる劇団では必ずといってよいほど、これらが歌われている。

Ⅲ. おわりに

カントは芸術性が高い歌謡というカテゴリーには属さないうえ、伴奏楽器も西洋の楽器であったり、オスマン宮廷音楽に用いられる楽器であったりと、ジャンルの分類も難しいため、なかなか研究の俎上にのることがない演目である。しかし、オスマン朝末期の音楽活動を知る上では欠かすことのできない重要な歌謡である。本稿で紹介したデータは既に収集済データの一部にすぎない。しかしながら、当時のカント歌手たちの活躍ぶりを垣間見ることができよう。今後も情報収集を継続するとともに、入手済データとともに更なる分析を加える予定である。

注

- 1) 例えば1903年3月フェネルのクルブルヌ・ガズィノにおけるカント上演、1895年3月ラマザン期スルタンアフメットにおけるアリフのコーヒーハウスでのカラギョズ公演におけるカント (Yeni Araba Kantosu, Yeni Sandal Kantosu など)、1908年8月キュチュク・チャムルジャで毎週金・日曜日ビュルビュル・サーリヒの完璧なるインジェ・サズ楽団演奏に、マリ・フェルハのカントとデュエット、ニコラキのオケ、メッダーフのスルーリらの共演があることを示す記事など。

参考文献

- ÖZTUNA, Yılmaz. 2006a *Türk Müsikişi: Akademik Türk San'at Müsikişi'nin Ansiklopedik Sözlüğü I*, Ankara: Orient Yayınları.
 ——— 2006b *Türk Müsikişi: Akademik Türk San'at Müsikişi'nin Ansiklopedik Sözlüğü II*, Ankara: Orient Yayınları.
 永田雄三 2006 「オスマン帝国末期イスタンブルの演劇空間」, 『駿台史学』 Vol.129, pp. 105-128.
 永田雄三・江川ひかり 2015 『世紀末イスタンブルの演劇空間』 白帝社
 松本奈穂子 2016 「東京外国語大学アジア・アフリカ言語文化研究所蔵のオスマン朝末期演劇興業資料に見られる音楽関連データ」, 『東海大学紀要教養学部』, 46号, pp. 143-190.

表1 歌手名表記のあるカント上演記事例

1887 oct	29 sat	Osmanlı Tiyatrosu Üsküdar/ Bağlarbaşı/Minak Efendi Teşrin-i evvel'in 17. Cumartesi günü akşamı yani Pazar Gecesi saat 3de: yahud Notirdam Köprüsü 6 perde Yeni Alaman Kanto 1 Perde Aznif Hanım ve Sisak Efendi tarafından ? Kanto 1 perde S? Efendi tarafından
1892 apr ramazan	8(11R) Fri	Sehzadebaşı/ Vezneciler/ Osmanlı Operet Tiyatrosu Temeşahane Kumpanyası /Ismail Efenedi Kemancı Alber : Opera Komik 3 Perde / Komedi 1 Perde İsmail Efendi Tarafından / Kanto Balet 1 perde Virjini Hanım tarafından
1894 aug	21 tue	Handehane Kumpanyası / Abdi Göksu/ yarın kadınlara Firaklı Nağmeler gülünçlü oyun 4 perde Kanto Küçük Eleni tarafından/ Komedi kumpanya tarafından
1896 may	15 fri	Beybahçe/ Kehhal Bağ Meserrhane-i Osmani Kumpanyası/ Ali Rıza / meşhur komik Hamdi Efendi dahi birlikte gündüz 7de erkekler/ İki Hizmetkarlar yahud sadık usak, komedi dram 4perde kanto 1perde Tereza Hanım tarafından Kanto 1 perde Zevce?? Hanım tarafından
1896 jun	16 sat	Nişantası/ Şafak bahçesi/ Hayalhane Osmanlı Tiyatrosu Bu gece 2 buçukta ÇİFTE KÖY DÜĞÜNÜ 4 perde operet Peruz ve Tereza hanımlar tarafından 2 perde kanto / umum kumpanya 1 perde komedi
1896 jun	18 thu	Sefzadebaşı/ Direkleriarası/ Osmanlı Tiyatrosu/B. Mehmed Sadık Efendi Meşhur komik Hamdi ve Ali Rıza Efendiler maarifetiyleidare Kumpanyamızın 1nci sınıf aktris ve Santözü Peruz hanım'ın menfaatine mahsus 1nci defa olarak SEYTAN YUVASI hayali lubiyat 4perde Kanto 2 perde Peruz Hanım Balet Madmazel Blanş Kanto 1 perde Zevçbe? Tarafından gayet gülünçlü komedi 1perde komik meşhur Hamdi Hokkabazlık ve canbazlık hünerleri Mösyö Nikoli?
1896 jun	20 sat	Nişantası/ Şafak bahçesi/ Hayalhane-i Osmanlı Tiyatrosu gece2buçukda FEDAKAR KIZ gülünçlü oyun 4perde Enva kantolar Peruz ve Tereza hanımlar tarafından / umum kumpanya tarafından 1 perde komedi Udi Meşhur Afet Efendi'nin ince saz takımı Mösyö Toni Gorok'un Orkestra Kumpanyası tarafından dahi opera parçaları icra-yı terennüm olunacaktır.
1896 jun	26(14) fri	Yenibahçe/ Kehhal Bağ Meserrhane-i Osmani Kumpanyası/B. Mehmed Sadık E. Meşhur komik Hamdi ve Ali Rıza / erkeklerle/ İşlemeli Mendil yahud Pederini Aşkına Tercih eden bir Kız, komedi dram 5 perde 2tablo Kanto 1 perde Peruz Hanım tarafından Kanto 1 Perde Mari Hanım tarafından Balet 1 Madmazel Blanş tarafından / Komedi Komik Meşhur Hamdi tarafından/ hokkabaz Onnik Efendi 1perde Mehmed Efendi'nin bando muzika takımı perde aralarında icra-yı aheng eyleyecektir. K. Papas bahçesi/ Hayalhane-i Osmani/ Hasan/ kadınlara Fedakar Kız, gülünçlü oyun 4perde 1tablo Yeni yeni kantolar Peruz ve Tereza hanımlar tarafından/ komedi 1perde umum kumpanya tarafından
1896 jun	27(15) sat	Nişantası/ Şafak bahçesi tiyatrosu/Hayalhane-i Osmani/ Hasan/ bu gece/ Aşıklar yahud Usta Çırak,şiiirli komedi 4p1t /komedi 1 perde umum kumpanya tarafından Kanto Peruz ve Tereza Hanımlar tarafından İşbu lubiyat Aşıklar perdesinde ince saz ile şiiirler söylenecek ve davul zurna ile köçekler oynatılacaktır.
1896 jul	4 sat	Nişantası/ Şafak bahçesi /Hayalhane-i Osmani/ Hasan/ bu gece 2buçukta BALIKÇI KIZI şarkılı komedi 3perde 1 tablo yeni yeni kantolar Peruz ve Tereza hanımlar tarafından/ komedi 1 perde umum kumpanya
1896 jul	5 sun	Yenibahçe/ Kehhal Bağ B. Mehmed Sadık efendi / meşhur komik hamdi ve Ali Rıza efendiler maarifetiyle/ Pazar 7de Erkeklerle/ SEYTANIN YUVASI komedi dram 4perde 1 tablo Kanto 1 perde Peruz hanım tarafından Kanto 1perde Anika Hanım tarafından Balet 1 madmazel Blanş ve Anika tarafından komedi 1 perde Hokkabaz 1 perde Kadıköy/ Papas bahçesi/ Hayalhane-i Osmani Kumpanyası 23pazar saat7de ::::erkeklerle 1nci defa / BİR PEDER gülünçlü oyun 5 perde 2 tablo Kanto 1perde Peruz hanım tarafından Kanto 1 perde Tereza Hanım tarafından Komedi 1 perde umum kumpanya tarafından
1896 jul	9 thu	Kadıköy/ Papas bahçesi/ Hayalhane-i Osmani Kumpanyası/ Hasan/ Haz28cuma saat7de 1nci defa kadınlara / 3 PECELİ Dilenci komedi dram 7p Gülünçlü komedi umumi kumpanya/ Kanto Peruz ve Tereza

		Komik kantolar Hasan İnce saz ile kantolar Peruz hanım
1896 jul	21 tue	Kadıköy/ Kuşdili/Osmanlı Tiyatrosu /Osmanlı Dram Kumpanyası/ Minak/ temmuz12cuma ilk defa olarak Eyvah milli dram 5 perde/ komedi 1perde Eğgençeli şarkı ve raks Eleni hanım tarafından
1896 aug	16 sun	Yenibahçe/ Kehhalbağı Meserethane-i Osmani Kumpanyası/ Ali Rıza/ Komik meşhur Hamdi efendi birlikte bugün7de erkeklerle/ TALİSİZ KIZCAĞIZ Dram komedi 4perde kanto Marika Hanım tarafından komik kanto/ Ali Rıza efendi tarafından
1896 aug	18 tue	Yenibahçe/ Kehhalbağı Meserethane-i Osmani Kumpanyası/ Ali Rıza/ Komik meşhur Hamdi efendi birlikte çh 7de kadınlara/Horozlu Düğü n(çitçi709) 3p Kanto 1perde Virjini hanım tarafından/ komedi 1perde Ali Rıza Efendi tarafından Perde aralarında ince saz ve bando musika tarafından icra-yı aheng olunacaktır.
1896 aug	23(11) sun	Yenibahçe/ Kehhalbağı Meserethane-i Osmani Kumpanyası/ Ali Rıza/ bugünkü Pazar saat7de erkeklerle/ AŞKLAR Dram komedi 3perde 2tablo kanto 1perde Tere(za?) Hanım tarafından kanto/1 perde Ali Rıza Efendi tarafından
1896 aug	25 tue	Nişantası/ Şafak bahçesi tiyatrosu/ Hayalhane-i Osmani Kumpanyası İdare-i Hasan/ bu gece 2 buçukda / 80 GÜNDE DEVRİ ALEM 9 perde 4tablo komedi ve komik kantolar Hasan Efendi tarafından Yenibahçe/ Kehhalbağı Meserethane-i Osmani Kumpanyası/ Ali Rıza/ yarın 7de kadın/HRUSLU? DÜĞÜNÜ komedi 3p Kanto 1 perde Jere? Hanım tarafından Kanto 1 perde Ali Rıza Efendi tarafından
1896 sep	20(8) sun	Kadıköy/ Papas bahçesi Hayalhane-i Osmani Kumpanyası/ Hasan/ 8 Eylül Pazartesi gündüz 7buçukta kadınlara / Abdal Bekçi gülünçlü Oyun3perde Komedi 1perde Hasan/ Kanto 1perde Zarvek? Hanım/ Gülünçlü Kantolar Komik Hasan
1897 may	20(8) thu	Temaşahane-i Osmani kumpanyası Boğaziçi/ İçerigöksuyu/ Cuma gündüz 7de/ Sefatah yahud Nidamet, Dram komedi 4perde Kanto 1perde: Virjini Hanım tarafından Düetto Kanto 1perde: Küçük Amelya Hanım ve Todori Efendi tarafından Kanto 1perde: Virkin? Amelya hanım tarafından
1897 may	22(10) sat	Nişantası/ Şafak bahçesi tiyatrosu/ Hayalhane-i Osmani Kumpanyası 10 Mayıs cumartesi akşamı 2de / Şehirliye Köylü Gelin, şarkılı oyun 4 perde Kanto 1 perde: Peruz Hanım tarafından Kanto 1perde: Tereza Hanım tarafından Gülünçlü Komedi 1perde:K. Mehmed Efendi
1897 july	28(16) wed	Mehmed Emin Bey'in idaresinde K. Zambaoğlu bahçesi/ Osmanlı Kukla Tiyatrosu /bugün 7buçukta kadınlara 6perde Kantolar : Revento? Amelya, ve Tereza Hanımlar tarafından
1902 apr	2(20) wed	Şehzadebaşı/ Komik Hasan önümüzdeki Cumartesi akşamı Talisiz Kızcağız Hasan ve Atif dahi ayrıca kantolar
1902 dec	31(18) wed	Beyoğlu/ Kışık Konkordiya tiyatrosu iid şerifin 2günü akşamı 3te mezkur kumpanya aktrislerinden Amelya hanımın menfaatine (TRAMPETİN ŞEYTANLIĞI 4perde, Todori efendinin idaresindeki pandmima tarafından AFRİKANA 4perde, canbaz meşhur Hasan tarafından enva hü nerler...) Kamila? hanım Türkçe ve Arapça Kantolar,
1904 sep	10(28) sat	Makriköy/ Belediye Bahçesi/ Sevki gündüz hanımlara gece erkeklerle/Madam Şamram menfaatine/ Lezaid aşık/ 12 kişilik mükemmel bir ince saz takımı Sevki tarafından Komik Kantolar
1904 oct	7 fri	Üsküdar/ Bağlarbaşı/Sevki/ Şairin Kızı / Peruz dahi bugünden itibaren kumpanyamıza dahil olarak yeni yeni kanto ve düettolar teganni eyleyecektir.
1907 jan	1(19?) tue	Beyoğlu/ Varyete Tiyatrosu/ bu akşam Komik Hasan /Nankör komedi 5perde/ Kantolar Virjini ve Amelya
1907 mar	12(27) tue	Direklerle/ Hasan/ Orta Oyunu/ bu akşam / oyundan evvel 1perde gayet gülünçlü kanto, Kamila tarafından dahi kantolar/ ince saz
1908 jul	29(16) wed	Hem tiyatro hem ortaoyunu Göztepe/ Mama/ bugün erkeklerle/ Hamdi ve K. İsmail birlikte / Peruz, Şamram, Kamela tarafından yeni yeni kantolar/ ince saz takımı Makriköy/ Belediye Bahçesi/ Hasan/ bugün kadınlara gece erkeklerle / orta oyunu Virjini, Mari Ferha tarafından yeni kantolar ve düettolar/ incesaz takımı
1908 jul	30(17) thu	Boğaziçi/ içerigöksu/ Komik Atif e kp bugün 7de kadınlara /Aşıklar gül lubiyat4p Kantolar: Küçük Paruz ve Mari tarafından
1908 aug	8(26) sat	Meddah Mustafa Aski/

		Kantolar Hasan tarafından	
1909 nov	25(12)	thu	Sevki/ Beyoğlu/ Varyete Tiyatrosu/ bu akşam3de / Bahtiyar Delikanlı, şarkılı oyun 4perde/ kantolar Peruz, Şamram, Miniyon Virjin hanımlar tarafından/ sinematoğraf
1909 dec	2(19)	thu	Beşiktaş/ Şevki bu akşam3de/ Bahtiyar Delikanlı şarkılı oyun 4perde kantolar Miniyon Virjini, Şamram, Peruz hanımlar tarafından
1909 dec	4(21)	sat	Beşiktaş/ Şevki bu akşam3de/ Çiftçi Düğünü, operet4perde kantolar Miniyon Virjini, Şamram, Peruz hanımlar tarafından
1910 feb	18	fri	Sefzadebaşı/Fevziye / Hasan ve Kumpanyası Cumartesi akşam, Memduh Efendi'nin İnce saz takımı dahi icra-yı aheng edilecektir. bu geceye mahsus olmak üzere komik kantolar Hasan icra olunacaktır.
1910 jun	16(7)	thu	Makriköy/ Sakızağacı/ Anseset'i'nin gazinosunda Perşembe günü akşamı Neşet Efendi'nin 25kişilik orta oyunu/ Küçük şimendfer?? tarafından kantolar
1910 jul	5	tue	Kadıköy/ Zambağlı bahçesi/ Minak / Ahmed Fehim Efendi İştirak ODALIK hissi ve milli dram 4perde Madmoazel Gavriel tarafından nasinide kantolar ve muhtelif sinematoğraf Mirgün/ Abdi ve Şevki birlikte önümüzdeki çarşamba gündüz hanımlara Muhafaza-i İffet dram komedi 4 perde kantolar Peruz, Şamram, (M) Virjini hanımlar tarafından
1910 jul	28(15)	thu	Göztepe Mama / Şevki Kumpanyası/ hanımlara Cuma gündüz 7de / Sairin Kızı / şarkılı oyun 4perde/ kantolar Peruz ve Şamram ve Miniyon Virjin hanımlar Kantolar Peruz ve Şamram ve Miniyon Virjin Hanımlar tarafından
1910 aug	9(tem 27)	tue	Şevki Kumpanyası/ Erenköy /bugün gündüz saat 7de hanımlara kantolar Peruz, Şamram, Miniyon Virjin hanımlar tarafından
1910 aug	26(ru13)	fri	Kadıköy/ Kuşdili/ Komik Hasan Efendi ve Kumpanyası Aleksanyan Efendi birlikte olarak bugün gündüz yalnız erkeklerle kumpanyanın bilet kontrol Mehmed Efendinin menfaatine KRAĞIN EĞLENCESİ yeni komik Kantolar Hasan Efendi tarafından Kantolar ve Yeni Düettolar vesaire..
1910 sep	7(r3)	wed	Direklerarası/ Şark Tiyatrosu/ Hasan bu akşam CELADIN OĞLU 5 perde Memduh Efendi'nin saz takımı Viktor Haçkyan tarafından Arapça kantolar ve saire
1910 sep	8(r4)	thu	Direklerarası/ Şark Tiyatrosu/ Hasan bu akşam FAZİLET MALUB OLURMU askeri dram9perde/ Kemani Memduh Efendi'nin saz takımı/ müntahabat kantola/, Viktorya tarafından Arapça kantolar vesaire

(İkdam, Tarik, Tanin他から作成)